

מצעד החיים ברומניה

לציון פרעות דורוחוי ופוגרום יאסי

ולזכר 400 אלף יהודי 'רומניה הגדולה', שנספו בשואה

מאת: **אברהם ראם**

פתח דבר

ביוני 1941 התחולל פוגרום בעיר יאסי, בו נרצחו כ-15 אלף יהודים. מה שהצית את הפוגרום הייתה הוראת ביצוע מפורשת של מנהיג רומניה יון אנטונסקו. הפוגרום תוכנן ובוצע ע"י הצבא והמשטרה הרומנים בעזרת פורעים אנטישמיים ובחסות הגרמנים הנאצים, ששהו בעיר. היהודים רוכזו בחצר המשטרה ונטבחו באמצעות מכונות ירייה. חלק נמלטו לרחובות העיר ונרצחו שם. אלה שנשארו בחיים הועלו ונדחסו ל'רכבות המוות', והוסעו הלך וחזור במשך מספר ימים ולילות אל הערים קלרש-ילומיצה ו-פודו-אילואיי. רובם מתו בקרונות מחנק ומצמא ונקברו בקברי אחים.

מפעל החיים של הרב יוסי ווסרמן

את מצעד החיים ברומניה הגה ויזם הרב יוסף ווסרמן והפך אותו למפעל חיים. הרב ווסרמן, יליד דורוחוי,

רבים מכירים את מצעד החיים בפולין, מאושוויץ לברקנאו, אך מעטים מכירים את מצעד החיים ברומניה, בערים יאסי ודורוחוי שבחבל מולדובה, בצפון מזרח המדינה. הדבר נובע מכך, שהשלטונות הרומניים הכחישו את קיומה של שואה בארצם והניצולים מיעטו לדבר עליה. מה קרה ברומניה בשואה? ומהו מצעד החיים ברומניה?

שואת יהדות 'רומניה הגדולה'

אחרי מלחמת העולם הראשונה קיבלה רומניה לידיה את בסרביה, בוקובינה, טרנסילבניה ודרום דוברוג'ה. בדרך זו השיגה רומניה את איחוד כל השטחים המאוכלסים ברומנים ונקראה 'רומניה הגדולה'. ערב מלחמת העולם השנייה חיו בה כ-800 אלף יהודים.

עד 2004 הכחישו שלטונות רומניה קיומה של שואה בארצם; הם גימדו את היקפה וניקו את העם הרומני מאחריות לרצח יהודים בשואה. בשנה זו "וועדת אלי ויזל" לחקר השואה ברומניה קבעה, שבתקופת מלחמת העולם השנייה נרצחו ומתו כ-400 אלף יהודים ב'רומניה הגדולה' כתוצאה ממדיניות הרשויות האזרחיות והצבאיות. רובם מתו במחנות ריכוז וכפייה שהוקמו ברחבי המדינה. המפורסמים בהם הם מחנות הריכוז והכפייה בטרנסניסטריה, בהם מתו כ-160 אלף יהודים באמצעות הרעבה, עבודות פרך עד מוות ורציחות המוניות ביריות. הממשלה הרומנית אימצה את המסקנות, לקחה אחריות על שואת יהדות רומניה וקבעה יום זיכרון לאומי לשואה ב-9 באוקטובר.

פרעות דורוחוי ופוגרום יאסי

שואת יהדות רומניה התחילה בפרעות בדורוחוי בראשון ליולי 1940, בהן נרצחו כ-200 יהודים ע"י חיילי הצבא הרומני. עם כניסת הגרמנים לרומניה

הרב יוסף ווסרמן

"מצעד החיים" ביאסי

החיים. גם ראשי הערים האחרות גילו יחס דומה. השנה הוציא הרב וסרמן את המשלחת החמישית למצעד החיים ברומניה במסגרת 'צוות'. הרב וסרמן: "המטרה העיקרית בקיום מצעד החיים היא הנצחת זיכרון שואת יהדות רומניה למען הדורות הבאים. זה צווי שקיבלתי מאבא". החלום של הרב וסרמן, להביא למצעד מורים ובעקבותיהם את תלמידיהם, כמו במצעד החיים בפולין.

המשלחת למצעד החיים ב-2019

המשלחת הישראלית למצעד החיים ברומניה כללה 50 משתתפים, (בהם שבעה תושבי נתניה), רובם יוצאי רומניה, הדור הראשון והדור השני לשואה. לכל אלה היה עניין אישי במצעד החיים: "מה שמאחד אותנו זה הזיכרון וההנצחה". בראש המשלחת עמד הרב יוסי וסרמן. רב המשלחת היה הרב יוסי הראל, סגן הרב הצבאי הראשי בעבר.

הוא בנו של הרב פנחס וסרמן, רבה של העיר במשך 50 שנה. הוא עלה לישראל, הוסמך לרבנות ושירת בצה"ל כרב צבאי. במשך שנים הוא משמש כרב של יוצאי רומניה בישראל, יו"ר "צוות" (ארגון גמלאי צה"ל) מחוז ירושלים ונשיא 'הקרן לקידום וטיפוח יהדות רומניה ע"ש הרב פנחס וסרמן זצ"ל". בשנת 2003, כאשר עמד בראש משלחת גמלאי 'צוות' למצעד החיים בפולין, הרגיש את השפעתו הגדולה של המצעד על המשתתפים בו. כשחזר אמר לעצמו "למה שלא נעשה אותו דבר גם ברומניה?"; אמר ועשה.

במשך השנים הצליח הרב וסרמן ליצור קשרים חמים והדוקים עם ראשי ערים בחבל מולדובה ברומניה ועם הקהילות היהודיות בערים השונות. ראש עיריית יאסי, שמכיר באחריות רומניה לשואה שהתחוללה בה, מבקש סליחה ומחילה מהניצולים ומאמין בהנצחת זיכרון השואה ברומניה, הבטיח לתת כל סיוע נדרש לקיומו ולהצלחתו של מצעד

חברי המשלחת מנתניה. משמאל לימין: הזוג אברהם, הזוג שפיר והזוג רומם

מצעדי החיים

להם לחזור לשורשים, להעלות זיכרונות ולהדליק נרות נשמה לזכר יקיריהם. כולם אמרו, שחייבים להמשיך לשמר את מורשת יהדות רומניה ואת זיכרון השואה ולהעבירה מדור לדור. רובם הבטיחו לחזור עם ילדיהם ונכדיהם. חברי המשלחת מנתניה סיכמו את הביקור כך: **שלמה שפיר**: "זה מצעד החיים השני שאני משתתף בו והוא היה מרגש ומאורגן להפליא. כאשר סיפרתי בטקס ביאסי את סיפור חיי כילד בשואה גופי רעד מהתרגשות". **אסתי אברהם**: "אני מאד מרוצה שיצאתי. היה מרגש וחוויתי". **יוסי אברהם**: "מרוצה שבאתי. אני חושב שחשוב, שלפחות יוצאי רומניה יחשפו לפן הזה של שואת יהדות רומניה, שלרובם הוא אינו ידוע". **יונה רומם**: "המסע הקבוצתי היה חוויתי. הקבוצה נתנה לי כוח והעצימה את רגשותי. כל הסיפורים של הורי על השואה חזרו אלי. בטקס הזיכרון בפודו-אילואי התחברתי למקום והרגשתי שאני סוגרת מעגל עם אבא שלי, שקבר שם במו ידיו את המתים מ'רכבת המוות'". **כיליד פולין**, גם אני חוויתי את מסע 'מצעד החיים' ברומניה בהתרגשות רבה. אין כמו מראה עיניים במקום ההתרחשויות עצמן. כעת, עם חזרתנו, חשוב לי להביא את סיפור המסע לידיעת הציבור. לדעתי, החלום של הרב וסרמן להביא למצעד החיים ברומניה מורים ותלמידים יכול להתממש בעתיד בעזרת ארגון המורים ומשרד החינוך.

למתעניינים, מצעד החיים הבא יתקיים בתאריכים 26/6/20 - 3/7/20. פרטים אצל הרב יוסף וסרמן, טלפון: 054-7696377.

המצעד הראשון במסע התקיים בעיר יאסי, לאורך שני ק"מ עד לשער החדש של בית הקברות שנחנך במהלך הטקס. הצועדים התקדמו בשירה אדירה של "הבאנו שלום עליכם" ו"עם ישראל חי", כשדגלי ישראל מונפים בגאון ולצידם דגלי רומניה. במצעד השתתפו המשלחת הישראלית המורחבת, נציגות שגרירות ישראל וארה"ב ברומניה, נציגי הקהילה היהודית, נציגי העירייה בראשות ראש עיריית יאסי, ווטרים ואזרחים רומנים. אח"כ נערך טקס זיכרון ממלכתי בבית העלמין, ליד קברי האחים ומול המצבה לזכר 15,000 קורבנות הפוגרום ביאסי, כולל קורבנות 'רכבות המוות'. הטקס כלל הנחת זרים, הדלקת נרות, אמירת "קדיש" נרגשת ע"י הרב יוסי הראל ואמירת "אל מלא רחמים" מפי הרב יוסי וסרמן. המצעד והטקס היו מרגשים ומטלטלים מאד. המצעד השני התקיים בעיר דורוחוי. היה זה מצעד אינטימי יותר, בהשתתפות המשלחת הישראלית, ראש העיר ונציגי הקהילה היהודית הקטנה של העיר. גם כאן התקיים טקס זיכרון ממלכתי לרגלי המצבה לזכר קורבנות הפרעות בעיר ולזכר 5,000 קורבנות השואה של הערים שמסביב. את נרות הנשמה הדליקו חברי המשלחת יוצאי דורוחוי והסביבה.

המסע תם ולא נשלם

ימי המסע הותירו את רישומם המרגש על כל המשתתפים. בשיחת הסיכום הודו המשתתפים לרב וסרמן על הארגון המופתי של המסע, שאיפשר

"מצעד החיים" בדורוחוי